

Тема 3. Художні засоби формування предметно-просторових середовищних комплексів

Розглянуті теми:

- 3.1. Композиційні форми і членування середовищних об'єктів
- 3.2. Вираз соціально-демографічних та етнічних особливостей архітектурного середовища
- 3.3. Об'єкти середового проектування відкритих просторів
- 3.4. Специфіка проектування та наповнення відкритих просторів

3.1. Композиційні форми і членування середовищних об'єктів

Цілісність і гармонія форми - основна задача формування предметно-просторового середовища, яка вирішується засобами композиції. **Цілісність форм** визначається:

художнім вираженням - образ-задум, втіленим в перетвореному архітектурою та дизайном просторі;

- формоутворенням - особливою якістю середовища, необхідним для здійснення функцій об'єкта середового проектування;
- діалектикою зв'язків - організацією архітектурного простору і дизайнерського рішення;
- конструктивним рішенням - основою для конструктивної безпеки будівлі;
- об'ємом об'єкта - поєднанням матеріальних структур, що обмежують простір.

Композиційні форми і членування середовищних об'єктів засновані на емоційному сприйнятті, принципах композиції, функціональному зонуванні та організації потоків, візуалізації середовища та концепції стильового рішення. Вони залежать від типу об'єкта та організації його в просторі.

Емоційне сприйняття середових об'єктів розглядається за категоріями протиставлення (рухливе, динамічне - важке, статичне і т.п.) або споріднення (динамічне - легке, статичне - важке і т.п.). Емоційність середовищних об'єктів визначається їх призначенням. Так, для промислових об'єктів характерна раціональність і діловитість. Для рекреаційних комплексів характерні спокій, пасивність і розслабленість. Парадність і урочистість властиві громадським спорудам, для житлових просторів характерні камерність, мініатюрність. Міське середовище характеризує монументальність і героїзм.

Основні принципи композиційних рішень архітектурного середовища:

- виявлення доміант - акцентування на певних властивостях об'єкта та центрі його розташування;
- симетрія, асиметрія - визначення композиційних осей форми;
- гармонізація середовища - досягнення гармонійності кожного елемента наповнення об'єкта;
- пропорційність - співмірність складових елементів середовища;
- масштабність - вираз оптимальної функціонально-планувальної структури;

- ритм і метр - єдність функції, конструкції і краси;
- нюанс і контраст - гармонійні зв'язку пластичного переходу композиційних елементів середовища;
- тотожність - повна схожість сумірних ознак, рівновага і статичність.

Функціональне зонування і організація потоків визначається з урахуванням специфіки конкретного об'єкта для досягнення максимальної зручності споживачів. *Візуалізація* архітектурного середовища враховує всілякі методи найбільш сприятливою і ефектною виразності.

Концепція стильового рішення та оформлення середовища залежать від призначення проєктованого об'єкта, характеру груп споживачів і обраного стилю. Стиль може визначатися як організоване художньо-дизайнерське простір відповідно до прийнятої загальною концепцією.

Основні прийоми стилізації проєктованої середовища:

- точне проходження обраної стилістики;
- використання характерних прийомів обраного стилю (орнамент, декор тощо);
- стилізація з використанням мотиву чи характеру під певний стиль.

3.2. Вираз соціально-демографічних та етнічних особливостей архітектурного середовища

Соціально-демографічні та етнічні особливості - важливий фактор при середовому підході проєктування. Вони дозволяють включати в середу істотні для користувача традиційні елементи комфортності.

Соціально-демографічний особливості враховують специфіку і динаміку зміни груп споживачів за такими основними ознаками:

- чисельний склад - забезпечення достатніх елементів середовища для кожного члена групи (індивідуальні, загальні зони);
- статево-віковою склад - вік і пол членів групи (діти, люди похилого віку, молодь);
- рід занять - забезпечення функціональності (робота вдома, поза домом, прийом гостей і т.п.);
- соціальний склад - статус групи, що визначає рівень комфортності та матеріальні можливості користувача.

Етнічні особливості - Статичний фактор середовищного підходу, що визначає характер членів групи споживачів, їх переваги в стилізації та наповненні об'єкта середового проєктування. Етнічна специфіка груп користувачів визначає характер декорування та функціональної організації відповідно до склалися століттями стереотипами і традиційними підходами до формування середовища.

3.3. Об'єкти середового проєктування відкритих просторів

Відкритий простір засноване на трьох основних функціях: робота, житло, дозвілля. У завдання організації містобудівного простору входить раціональне об'єднання цих функцій. Об'єкти середового проєктування зовнішніх просторів можуть бути сельбищними утвореннями, зеленими зонами, ландшафтом,

транспортними зонами. Зовнішній простір в залежності від значимості у містобудівній ситуації представлено наступними видами об'єктів середового проектування:

Міське середовище - простір, утворене в межах міста. Складається з наступних зон: селитебная (що включає зону відпочинку), санітарна (що включає зони зелених насаджень), виробничо-міська, транспортна.

Передмістя - простір, розташований безпосередньо за межею міста. Складається з житлових груп або населених пунктів, транспортного забезпечення, виробничих, сільськогосподарських та санітарних зон і зелених масивів.

Дистанційні райони - Простір, розташований на значній відстані від великих міст; складається з невеликих населених місць, транспортного забезпечення, сільськогосподарських і промислових зон, зелених масивів.

Селітебні освіти за своєю значимістю поділяються на:

- житлова група - кілька будівель і споруд, об'єднані одним планувальним рішенням. Є зовнішнім середовищним об'єктом, або його складником.
- Населені пункти - група будівель і споруд, об'єднаних єдиним транспортним обслуговуванням;
- населені місця - місцеві центри з групою населених пунктів у радіусі 6-8 км;
- населення місця - Місцеві центри з обслуговування населення в радіусі 20 -25 км;
- міста - регіональні центри;
- міста - обласні (крайові) центри;
- міста - центри федерального значення;
- міста - спеціалізовані центри (студентські, наукові, відпочинку).

До складу приміської зонивходять:

- приміські населені місця;
- сільськогосподарські угіддя та підприємства;
- ліси і лісопарки, заміські парки і пляжі
- заповідники, плодові сади та інші види насаджень;
- будинки та бази відпочинку, фізкультурні і спортивні споруди, лікувальні установи;
- споруди та зони інженерно-комунікаційного призначення, розташовані поза містом.

Санітарна зона служить для підтримки екологічного балансу території.

Система зеленихнасаджень,що входить в санітарну зону відкритих просторів, формується для оздоровлення навколишнього життєвого середовища, найкращої організації масового відпочинку населення, збагачення зовнішнього вигляду відкритого простору. Складається з внутрішньоміських і заміських насаджень загального, обмеженого користування та спеціального призначення.

Система озеленення повинназабезпечувати:

- відносно рівномірне розміщення насаджень загального користування на сельбищних територіях;
- взаємозв'язок між міськими та заміськими озеленими територіями;
- формування ландшафту.

Ландшафтна середу - Це природно-територіальний комплекс. **Ландшафтна середу** поділяється на:

- природний (природний) ландшафт - характеризується типом рельєфу, геологічною походженням, природними зеленими насадженнями. По суті, ще не є середовищним об'єктом;
- антропогенний комплекс - сформований під впливом господарської діяльності людини;
- культурний ландшафт - створений цілеспрямовано і відрізняється сприятливими для людини функціональними і естетичним властивостями;
- заповідний ландшафт - строго охоронювані законом простору (заповідники, заказники). За участю людини у його формуванні - об'єкт середовищного проектування.

Залежно від використання ландшафти можуть бути:

- сільськогосподарські - оброблені поля, плодові сади і т.п. ;
- лісові - масиви, лісопарки, молоді посадки;
- заплавно-лугові - прибережні відкриті зони, луки ;
- техногенні - комунально-господарського призначення, водосховища, звалища, території зовнішнього транспорту.

Транспортне забезпечення відкритого простору підрозділяється на зони внутрішнього і зовнішнього транспорту і транспортних вузлів.

Внутрішня транспортна зона - система міського транспорту, що включає в вулично-дорожню мережу:

- магістралі (у тому числі і транзитні через місто) - дороги підвищеної значущості загальноміського та позаміського значення;
- проспекти;
- шосе ;
- вулиці;
- вуличний і вневуличного рейковий транспорт;
- міські залізниці;
- вузли-розв'язки;
- міські транспортні вузли;
- пішохідні шляхи - тротуари, переходи, пішохідні мости;
- селищні дороги.

Зовнішня транспортна зона:

- транспортні вузли, розташовані поза містом;

- транзитні магістралі;
- міждержавні та всеросійські транспортні зв'язки (в т.ч. водні, повітряні, залізничні);
- дороги міжрайонного значення;
- транспортний зв'язок різних груп розселення;
- транспортне обслуговування міста з розвинутою місцевою промисловістю.

Можливі види транспортних вузлів:

- вузол залізничного транспорту;
- вузол зовнішнього автомобільного транспорту;
- морської або річковий порт з підходами до нього;
- аеропорт, аеродром, вертолітний станція, аеровокзал і т.п .;
- мережу, споруди та пристрої трубопровідного транспорту;
- транспортні парки та депо.

3.4. Специфіка проектування та наповнення відкритих просторів

- Проектування відкритих просторів має ряд важливих особливостей. Одна з них - рівномірний наповнення міських територій усіма необхідними для життя людини зонами (зокрема, зонами зелених насаджень та відпочинку) з урахуванням впливу природно-кліматичних умов та містобудівного фактора.
- **Фактори наповнення простору:**
- демографічні - склад населення (визначає існуючу ситуацію і прогнозовану динаміку її зміни);
- соціальні - облік всіх потреб населення в організації простору;
- планувальні - комфортне розміщення просторових об'єктів середовища та елементів благоустрою;
- функціональні - чітке функціональне зонування, що забезпечує максимальний комфорт для споживача;
- екологічні - оздоровлення середовища, зниження забруднення атмосфери, інсоляція, аерація, шумозахист.

Об'ємно-просторові форми відкритих просторів можуть бути, в основному, двох видів - регулярні і мальовничі, що і визначає специфіку проектування.

Всі видимі компоненти середовища відкритих просторів залежно від функції і походження можна розділити на наступні групи:

- архітектурні або інженерні обсяги і маси - будівлі і споруди. Є основними засобами формування середовища;
- площинні споруди - майданчики, тротуари, дороги, проїзди та інші планувальні елементи. Задають планові габарити, конфігурацію середового простору;

- твори монументально-декоративного мистецтва - пам'ятники, великі панно, рельєфи, і т.п. Можуть бути провідними компонентами формування середовища;
- об'єкти благоустрою - мощення, підпірні стінки, огорожі, парапети, сходи. Виконують роль елементів, які організують простір;
- деталі обсягів і мас - різного роду членування, пояси, пластичні деформації, використання фактур і матеріалу, колірних співвідношень. Беруть участь у створенні просторової комбінації, підтримують, уточнюють ідеї планувального рішення.

Розвиток системи озеленених територій в різних містах і районах країни йде по-різному. Це може бути:

- відокремлені зелені території;
- лісопаркові клини;
- водно-парковий діаметр;
- смуга озеленення;
- зелені насадження лінійно-смуговим розміщенням.

Контрольні питання:

1. Композиційні форми і членування середовищних об'єктів
2. Цілісність форми
3. Композиційні форми і членування середовищних об'єктів
4. Емоційне сприйняття
5. Основні принципи композиційних рішень архітектурної середовища
6. Функціональне зонування і організація потоків
7. Основні прийоми стилізації проєктованої середовища
8. Вираз соціально-демографічних та етнічних особливостей архітектурного середовища
9. Соціально-демографічній особливості архітектурного середовища
10. Етнічні особливості архітектурного середовища архітектурного середовища
11. Ландшафтна середу підрозділяється
12. Система зелених насаджень
13. Селітебні освіти за своєю значимістю
14. Транспортне забезпечення архітектурного середовища
15. Об'єкти середового проєктування відкритих просторів
16. Специфіка проєктування та наповнення відкритих просторів
17. Фактори наповнення простору архітектурного середовища
18. Компоненти середовища відкритих просторів
19. Системи озеленених територій

Тема 4. Архітектура міського середовища

Розглянуті теми:

- 4.1 Матеріально-просторова структура міста.
- 4.2 Архітектурне середовище
- 4.3 Фактори, що впливають на формування міського середовища
- 4.4 Типологія відкритих форм міського середовища
- 4.5 Матеріально-просторова структура міста

4.1 Матеріально-просторова структура міста.

Всякий велике місто починався з невеликого поселення, укріпленого табору, центру торгівлі, що лежать на перетині водних і сухопутних шляхів. Дороги ставали нагальною необхідністю, оскільки без них не можуть бути реалізовані важливі функціональні зв'язки всередині розвивається міста. Надалі розвиток транспорту стимулювало розвиток структури міста, тому що по них відбувається обмін матеріальними і духовними цінностями як між людьми, так і між містами і районами міста.

Матеріально-просторова структура міста складається з компонентів, які називають каркасом і тканиною. Каркас матеріально-просторової структури міста формує головні транспортні магістралі, комунікаційні вузли, пов'язані з ними споруди міського значення - громадські, ділові та інші комплекси, які залучають масові потоки відвідувачів.

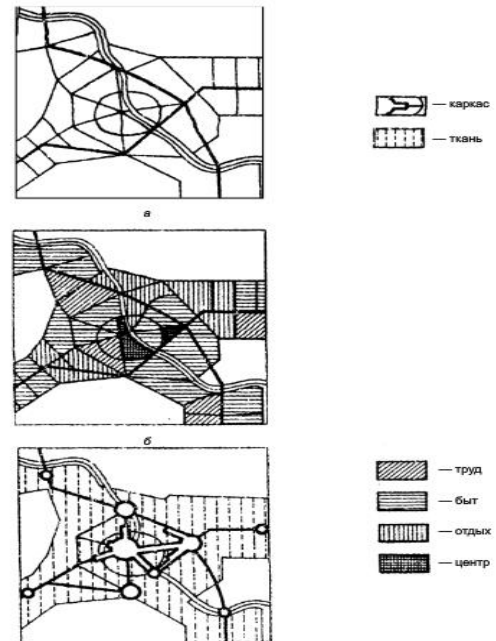
Інші компоненти міського простору формують тканину просторової структури міста. Якщо каркасом можна назвати провідну структуроутворювальну частина міського простору, то тканина - це структурно-підлегла каркасу частина простору, де відбувається локалізація видів діяльності, які не вимагають високої соціально-просторової концентрації. До тканини відноситься велика частина житлових територій, забудова виробничих і комунальних зон, об'єкти повсякденного обслуговування та інші елементи міського середовища.

Зміна існуючого та створення нового каркаса завжди пов'язане з фізичним зростанням міста. Спочатку відбувається територіальне зростання міста, потім, коли його територіальна експансія на деякий час вичерпує себе, починається активна реорганізація матеріально-просторової структури - створюється новий каркас.

Виникає рівновагу між полюсами матеріально-просторової структури - каркасом і тканиною. Ця рівновага забезпечує стійку орієнтацію всіх видів соціальної активності і той особливий, насичений ритм життєдіяльності, який складає відмінну рису міського способу життя. (Мал. 4. 1.1.)

Мал. 4.1.1.Схема матеріально-просторового середовища міста

«Каркас - тканина»: а - транспортна інфраструктура; б - планувальна структура; в - схема структурно-функціональної організації «каркас - тканина»

З розвитком міської структури відбувається поступове просторове розосередження каркаса. Воно пов'язане ускладненням внутрішньої структури каркаса, з наближенням місць концентрації міської активності до районів проживання населення, зі створенням нових центрів. Інтенсивно освоєння, вигідно розташовані ділянки міських територій, однак, залишаються найбільш стійкими в часі, щодо незмінними елементами міської структури.

Зараз відбуваються докорінні зміни в просторовій структурі найбільших міст. Штучна середовище, створене в кінці ХІХ - початку ХХ століття, була співмірна людині. У наш час в цю середу, підпорядковану людському масштабу, вриваються швидкісні магістралі та інші споруди, що дозволяють автомобілям рухатися на високій швидкості. Тому поруч співіснують людський масштаб і масштаб «надлюдський», породжений сучасними технологіями.

Якщо характерними ознаками каркаса є рух, багатофункціональна насиченість і висока інтенсивність освоєння простору, то тканина - це основний матеріально-просторовий субстрат міського організму, де локалізована людське життя і де простір завжди має бути пропорційно людському масштабу.

4.2 Архітектурне середовище

Среду, створена в результаті архітектурної творчості, охоплює сфери праці, побуту і відпочинку, а її якість значною мірою визначає настрій людей, їхні почуття і думки, цілеспрямованість усього способу життя.

Архітектурне середовище - живий організм, у якого є своє минуле, сьогодення і майбутнє. Разом з тим на кожному етапі розвитку міста деякі його фрагменти відображають і втілюють певну художню ідею, піднімаючи міську тканину до рівня твору мистецтва.

Під архітектурним якістю середовища мається на увазі естетичний зміст предметно-просторового середовища, її емоційний вплив на людину. Вплив архітектури реалізується через сприйняття. Саме ж сприйняття архітектури є багаторівневим: від сприйняття її фізичних властивостей (лінії, обсяги, простір) до художньої форми (організація простору, масштаб, пропорції, ритм і т. д.).

Сприйняття міського середовища визначається як самим архітектурним об'єктом, його якостями, так і суб'єктом з його психофізіологічними механізмами сприйняття.

Біологічні фактори сприйняття (оптичні, психофізіологічні) характерні для всіх людей і протягом століть практично не змінювалися, оскільки сучасна людина має ті ж самі здібності сприйняття, як і стародавні люди. Сприйняття завжди передбачає осмислення, оцінку. Змінюється тільки соціальне і естетичне сприйняття. Його зміна обумовлена історичним фактором, який не тільки виконує середообразуючу роль, але і сприяє духовному та естетичному розвитку людини.

До соціально-естетичним факторів, що впливає на сприйняття людиною архітектури, можна віднести такі, як соціальне становище, професійна підготовка, спосіб життя і пов'язані з цим вдачі і звичаї, а також настрої, установки та стереотипи сприйняття, загальні для великих груп людей. Естетичне сприйняття архітектури соціально детерміновано, так як у людей, що живуть в різних соціальних і культурних умовах, естетичне виховання ніколи не буде однаковим. Людина, яка досягла певного рівня як в процесі історичного розвитку, так і в процесі розвитку своєї особистості, здатний певним чином сприйняти художню сторону архітектури.

Архітектура впливає на людину як матеріальне середовище, подібно до світла, звуку, кольору і т. Д. Складові елементи архітектури - лінії, площини, обсяги - володіють певною виразністю, яка становить емоційну основу впливу.

Лінія, форма, колір, фактура матеріалу - ці головні засоби архітектурної мови, за допомогою якого формується предметне середовище, - впливають на людину в комплексі в конкретному просторовому оточенні. Вони впливають через художність і образність, які забезпечуються за допомогою засобів архітектурної композиції (масштабу, пропорції, ритму, контрасту), а також пластичних якостей (кольору, фактури і т.п.).

Масштаб - це ступінь крупності елементів композиції по відношенню до цілого. Чим менше членувань, чим рідше їх ритм, тим значніше, потужніший здається ціле, і навпаки - чим більше деталіровки, тим воно мініатюрніше.

У підсумку тривалого процесу взаємодії людини з навколишнім його архітектурним середовищем складаються стійкі уявлення людини про найбільш

типові розмірах тих чи інших споруд, про їх елементах, формах, об'ємно-просторовому побудові і т. д. Ці сформовані уявлення і складають основу «масштабних» оцінок глядача, тобто його суджень про нормальний масштабі.

Незважаючи на те, що нормальний масштаб завжди сумірний з людиною, наші уявлення про нього змінюються не лише з часом, але і зі зміною умов місця та оточення. Гармонійна міська середовище створюється з багатьох елементів (будинки, дерева, обладнання), масштабно розмірних людині.

Існують як би два масштабних ладу: «зовнішній масштаб», який співвідносить форму і силует будівлі або об'єкта з оточенням, і «внутрішній масштаб», який регулює відносини між окремими частинами, пропорціональність. Існують спеціальні системи пропорціонування: геометричні та оптичні, які складають основну частину комплексу естетичних закономірностей в архітектурі.

Сприйняття пропорцій об'ємних елементів пов'язано з відчуттям маси, з фактурою поверхні. Виразність архітектури завжди проявляється через такі якості: вагомість, щільність, стійкість, рухливість, логічність і т. Д. Все, що хвилює і приваблює людину в конкретному архітектурному об'єкті, здається йому зверненим до нього особисто, а байдужість середовища, її безликість надають часом гнітюче емоційний вплив. Якість візуального образу архітектурного середовища пов'язано з наявністю в структурі елементів історичної спадщини та насиченістю цього середовища елементами благоустрою

Встановленню емоційних контактів людини з архітектурним середовищем сприяє і ряд особливостей об'ємно-просторової будови середовища. Затишні курдонером, доповнені зеленню, або напівзамкнуті простору інтер'єрів міського середовища - аркади, галереї, внутрішні дворики, малі архітектурні форми викликають позитивні емоції. Причиною комфортності цих елементів є їх неординарність, просторова виделенність з решти оточення, співмасштабним середовища людині.

4.3. Фактори, що впливають на формування міського середовища

Природно-кліматична середу. Природно-кліматичні умови є, по-перше: необхідною основою, своєрідним фундаментом для створення міського середовища, по-друге, найстабільнішим чинником, що впливає на процес її функціонування. Для різних міст роль природно-кліматичних умов взагалі і їх окремих елементів, зокрема, неоднакова. Так, для одних визначальним специфіку міського середовища можна вважати особливості рельєфу, для інших - близькість до моря, для третіх - екстремальність кліматичного району.

Природно-кліматичний комплекс середовища складається з двох складових: мікроклімату та ландшафту. Основні фактори мікроклімату:

- радіаційний режим території (інсоляція, освітленість) обумовлений географічною широтою і особливостями будови рельєфу місцевості;

- вітровий режим і пов'язаний з ним режим снігу та пилезаносимості, температурно-вологості режим залежать від характеру рельєфу і рослинності, ґрунтових умов, наявності водом і т. д.

До основних компонентів природного ландшафту відносяться:

- гідрогеологічні умови включають в себе геологічні умови, рельєф, водойми, ґрунтові води, особливості ґрунту;

- жива природа, що включає ґрунтово-рослинний покрив і тваринний світ.

Оцінка природного ландшафту передбачає виявлення його найбільш активних елементів (як сприятливих, так і несприятливих), а також можливостей посилення позитивних якостей природного середовища та максимальної нейтралізації її негативних сторін.

Негативною стороною життя в місті є низька якість навколишнього природного середовища (води, повітря, ґрунту), зміна її фізичних властивостей, насичення хімічними та біологічними забруднюючими речовинами.

До джерел забруднення фізичної природи ставляться автотранспорт, літаки, електромагнітні випромінювання, що виникають при роботі електропобутових приладів, промислових установок, міського електротранспорту.

Джерелами хімічного забруднення міського середовища є промислові викиди, вихлопні гази автомобілів, продукти побутової хімії. До специфічних забруднювачів можна віднести тверді відходи (побутові, промислові, будівельні).

Забруднення атмосфери міст хімічними продуктами і пилом істотно знижує її прозорість і зменшує інтенсивність ультрафіолетового випромінювання.

Тому при оцінці рівня сприятливості для людини матеріально просторового середовища міста, насамперед, виділяється природно- техногенна основа і розробляються організаційні, технічні, містобудівні та архітектурні заходи для її корекції відповідно до прийнятих норм.

Соціально-культурна характеристика середовища - це якість міського середовища, яке відображає місто, взятий з точки зору життєдіяльності людини.

Якість міського середовища, в кінцевому рахунку, визначається здатністю міст, з одного боку, бути фокусами творчих сил суспільства, концентрувати в собі творчий потенціал, з іншого - здатністю створювати необхідні умови для залучення кожної особистості до різних форм життя міста.

Характер міського середовища, її динаміка, тенденції розвитку носять складний багатоплановий характер. Але в цілому місто як соціально-територіальна спільність створює єдину культурне середовище, що володіє наступними ознаками: відкритістю, різноманітністю, мобільністю, неоднорідністю, цілісністю і т. Д.

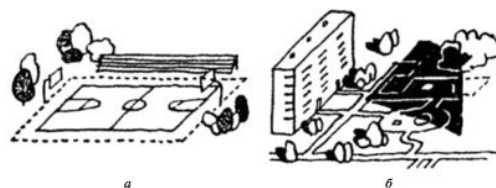
Ці та інші ознаки міського середовища виразно проявляються в способі життя городян, так як міське середовище сприяє розвитку прагнень людини постійно вступати в численні контакти з великим числом людей у процесі праці, відпочинку, в побуті, під час пересувань.

Найважливішою якістю міського середовища є і її відкритість, здатність давати стимул до розвитку нових відносин, нових елементів культури, нових підходів до організації середовища засобами архітектури та дизайнерських рішень.

Соціально-культурний Потенціал міста не замкнута в рамках шкірного поселення окремо. Він перебуває під впливом потенціалу інших міст і сам може впливати на життєдіяльність цих поселень і всього суспільства в цілому.

4.4. Типологія відкритих форм міського середовища

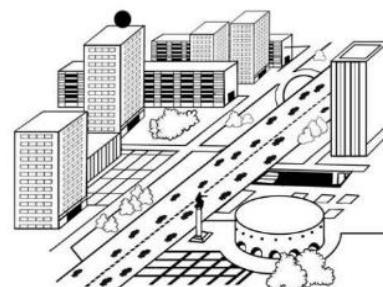
Життєдіяльність людини протікає в певному просторі, яке своїми розмірами і формою відповідає відводиться йому функції. Різноманіття функціональних процесів в місті народжує різноманіття просторових форм. І кожне нове прояв функціонально-просторової діяльності людини має знаходити собі природну нішу в міському середовищі. Життя, що протікає в закритих приміщеннях, перемижується з активною людською діяльністю у відкритих міських просторах, - це незабудовані території, водні системи, зелені масиви, проспекти, вулиці, бульвари і т.п. (Мал. 4.4.1.).

Мал. 4.4.1. Різновиди відкритих просторових форм вмісті

а - партерное простір-споруду; б- супутнє простір;

в - багатоцільове простір

Контрольні питання:

1. Матеріально-просторова структура міста.
2. Компоненти міського простору.
3. Архітектурне середовище.
4. Сприйняття міського середовища.
5. Соціально-естетичні фактори.
6. Лінія, форма, колір, фактура матеріалу.
7. Масштаб сприйняття.
8. Сприйняття пропорцій.
9. Природно - кліматическая середу.
10. Основні компоненти природного ландшафту.
11. Соціально-культурна характеристика середовища.
12. Якість міського середовища.
13. Характер міського середовища.
14. Соціально-культурний потенціал міста.

Типологія відкритих форм міського середовища.